

De Saamwerker

Orgaan van de bond
van Christelijke
Gereformeerde
Mannenverenigingen
in Nederland

76ste jaargang
december 2019

Mannenbond
CGK

4

PAGINA	IN DIT NUMMER:
2	Van de voorzitter
3	Meditatie
5	Bijbelstudie Loofhuttenfeest
8	Bijbelstudie Kolossenzen
10	Boekbespreking
11	Nieuws uit Veenendaal
12	Brief Koninklijk Huis
13	Jaarverslag 2018/2019
15	Lezing Drie-enig God
22	Vragen staat vrij
24	Foto's Mannenbondsdag 2019

Colofon

**Uitgave van de Bond van Christelijke
Gereformeerde Mannenverenigingen
in Nederland**

Internet: www.mannenbond-cgk.nl

Verschijnt 4x per jaar

Volgende uitgave D.V. medio februari

Commissie van redactie

A. Kok, Veenendaal
ds. C.J. Droger, Vlaardingen

Redactieadres

A. Kok
Regentesselaan 66
3905 GX Veenendaal
telefoon: 0318-529646
akok@kliksafe.nl

Secretariaat

A. Kok
Regentesselaan 66
3905 GX Veenendaal
telefoon 0318-529646
e-mail: administratie@mannenbond-cgk.nl
(voor boekrecensies, ledenadministratie e.d.)

Abonnement

Leden € 15,- per jaar
Niet-leden € 20,- per jaar
Losse nummers € 5,- per exemplaar
Postgiro NL23INGB0000992401 t.n.v.
Bond van Chr. Geref. M.V. te Zeist

© Bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen
in Nederland

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag
worden openbaar gemaakt of vervoelvoudigd, opgeslagen
in een geautomatiseerd gegevensbestand of uitgezonden,
hetzij elektronisch, mechanisch door middel van fotokopie,
microfilm, opname of op welke wijze dan ook, zonder voor-
afgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende op
het auteursrecht.

Van de voorzitter

Met dit nummer van De Saamwerker ont-
vangt u alweer het vierde en laatste num-
mer van dit jaar. Ook in het afgelopen jaar
was ons blad weer gevuld met materiaal dat
op de mannenvereniging gebruikt kan wor-
den en op heel wat mannenverenigingen
ook gebruikt wordt. Toch zou ik ook een
lans willen breken voor het zelf maken van
een onderwerp. De eerste zegen heb je als
maker zelf en op een nog meer betrokken
manier wordt het onderwerp behandeld.
Misschien toch eens of weer proberen...

We mogen terugzien op een mooie bonds-
dag in Ede. Prof. Baars diende ons met
een boeiende lezing over hoe John Owen
de gemeenschap met God voor zich zag.
Verrassend was dat hij daarbij een belang-
rijke rol zag weggelegd voor de eredienst.
Een verrassend moment was er voor br. J.
Westeneng van wie wij afscheid namen als
bestuurslid van de mannenbond. 45 jaar
heeft onze broeder zijn beste krachten aan
het werk van de bond gegeven en we zijn
hem daar zeer dankbaar voor. We besloten
hem te benoemen tot erelid van de bond
vanwege zijn grote inzet. Ook op deze
plaats wens ik hem en zijn gezin van harte
Gods zegen toe voor de toekomst.

In het vorige nummer van De Saamwerker
riep ik u op om te bidden voor het werk
van de generale synode. Blijf ermee door-
gaan, wil ik u vragen. Het spant erom in
ons kerkelijk leven en we hebben de zegen
van de HEERE dringend nodig. Hij wil
erom gebeden zijn!

Een liefdevolle groet, broeders!
Ds. C.J. Droger

Dient de HEERE met blijdschap

Ps. 100:2a

Psalm 100 is een bijzonder lied. Je zou het een brede en blijde psalm kunnen noemen. Breed, omdat er aan het begin van dit lied een brede oproep klinkt. De hele aarde wordt opgeroepen om te juichen voor de HEERE. Het is ook een blijde psalm. In tegenstelling tot veel andere psalmen klinkt in dit lied niets door van leed en lijden, schuld en smart, aanvechting en nood. Het is een onbewolkt lied met een blijde toon. De HEERE staat erin centraal.

Bezwaren

We richten ons met name op de eerste woorden van vers 2. Daar vinden we de oproep om de HEERE te dienen met blijdschap. Het is een oproep aan het adres van ons allemaal. Dit zal dagelijks onze levenspraktijk zijn.

Ik kan me voorstellen dat er bezwaren geopperd worden. Hoe kun je de HEERE dienen met blijdschap, als je net aan het graf van je vrouw gestaan hebt? Hoe kun je dit in de praktijk brengen, als een tegenslag je heeft getroffen, als je levensweg heel anders verloopt dan je hebt gehoopt, als aan de ellende maar geen einde komt? U zegt misschien: hier staat mijn hoofd even niet naar...

Toch staat het er: 'Dient de HEERE met blijdschap'. Er staat niet bij dat dat alleen gebeuren moet, als het goed met ons gaat, of als we er zin in hebben, of er in de stemming voor zijn. Het blijft er staan, zoals het er staat: 'Dient de HEERE met blijdschap'.

Waarom dienen?

Zegt de psalm ook waarom we God moeten dienen? Dat staat er zeker bij. In vers 3 lezen we dat de HEERE God is en dat Hij ons heeft gemaakt. Wij zijn Zijn volk en de schapen van Zijn weide. Dat geldt natuurlijk allereerst voor het volk Israël in wier midden deze psalm is geboren en op wie dit lied allereerst betrokken moet worden. Maar door Gods genade zijn we bij Israël ingelijfd en dragen we de naam van Sions kinderen. De HEERE is ook onze God en ook wij zijn door Hem gemaakt (geschapen). Ook wij behoren bij Zijn volk en bij de schapen van Zijn weide.

Is Hij het dan niet waard dat wij Hem dienen? En dat we dat doen met blijdschap, omdat Hij zoveel om en aan ons geeft? Onze Schepper is het toch waard dat ons hart naar Hem uitgaat en dat we doen wat Hij van ons vraagt? En dat niet al zuchtend, maar zingend?

De HEERE is goed

Er is nog een tweede reden om de HEERE met blijdschap te dienen. In vers 5 staat dat de HEERE goed is. Dat is bij Hem in volmaakte zin het geval. Hij is niet alleen goed, Hij doet ook goed. Aan al Zijn schepselen. Ze komen niets tekort. Zou dat niet moeten leiden tot een hartelijk dienen van Hem? Zeker ook, omdat Hij Zijn goedheid blijft bewijzen. De psalm jubelt: 'Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid'. Hier staat dat God trouw blijft aan Zijn verbond en dat Hij Zijn verbondsbeloften blijft vervullen. Dat gaat de generaties door en houdt nooit meer op. Wat een goedertieren God is de

HEERE. Is Hij ons hartelijk dienen niet dubbel en dwars waard? Vielen we Hem al te voet? Is ons hart al tot Zijn lof en dienst bereid?

Hoe dienen?

In Psalm 100 staat ook hoe we de HEERE zullen dienen. We zullen voor Zijn aangezicht komen met vrolijk gezang. Hier doelt de dichter op de eredienst in de tempel. Daar kwam je voor Gods aangezicht. Daar klonken de psalmen, ondersteund door heerlijke instrumentale muziek. De HEERE ontving er de lof, de eer en de dank voor wie Hij is en voor wat Hij had gedaan en gegeven. God dienen vindt dus plaats in een eredienst. Daar mogen we Hem ontmoeten, daar geeft Hij zich te kennen.

Kennen ook wij de vreugde van het bijwonen van een kerkdienst? Zien we er doordeweeks naar uit om 's zondags voor het aangezicht van God te verschijnen in Zijn huis om daar de gemeenschap met Hem te beoefenen? En gaan we met hetzelfde verlangen naar een avond van de mannenvereniging?

Dat de HEERE dienen alles te maken heeft met de eredienst, zegt ook vers 4. De dichter roept op om de poorten van de tempel binnen te gaan, de voorhoven van Gods heiligdom te betreden en daarbij de lofzang niet te vergeten. De Naam van de HEERE moet geloofd en geprezen worden.

We gaan het vandaag op onze bondsdag hebben over hoe we de gemeenschap met God kunnen beleven in een eredienst. Het is verrassend dat en wat John Owen daarover geschreven heeft en we willen vandaag graag luisteren naar wat hij daarover gezegd heeft en daarvan leren.

Wie leert ons dienen?

De vraag is hoe we aan dit dienen komen. Hebben we dit van ons zelf? Als we de Bijbel eerlijk lezen, zien we dat dit dienen van God van nature niet bij ons wordt gevonden. In het paradijs hebben we met Adam en Eva God verlaten en zijn we het dienen van Hem verleerd. Het zal nooit meer bij ons gevonden worden, tenzij Gods Geest het in ons leven werkt. Als Hij komt, gaat Hij ons vernieuwen naar het beeld van Christus. In Zijn leven was het in volmaakte zin te vinden.

In een bovenzaal in Jeruzalem heeft de Heere Jezus zojuist de uittocht uit Egypte met Zijn discipelen herdacht en de paasmaaltijd gebruikt. Er volgt dan een pijnlijk moment, omdat er onder Zijn volgelingen een ruzie uitbreekt over de vraag wie van hen de belangrijkste is. Een mooie nabetrachting op het heilig avondmaal. Jezus wijst Zijn jongeren erop dat Hij in hun midden is als een die dient (Luk. 22:27).

Wie vernieuwd wordt naar het beeld van Christus, gaat de HEERE dienen met blijdschap. En deze dienst zal eenmaal overgaan in een eeuwig dienen voor de troon van God. Zijn wij daar dan ook bij?

(samenvatting van de openingstoespraak op de laatste bondsdag)

Bijbelstudie

Loofhuttenfeest

In de vorige Bijbelstudie ging het over Grote Verzoendag. Het Loofhuttenfeest komt daar heel kort achteraan. Vijf dagen later. Dit jaar begon het op de avond van 13 oktober.

Instelling

De Hebreeuwse naam is Soekot (of Sukkot; zo heten ook twee plaatsen in de Bijbel, genoemd in o.a. Gen. 33:17 en Ex. 12:37). Voorschriften voor het Loofhuttenfeest vinden we in de twee hoofdstukken waar we al eerder uit lazen over de grote feesten: Leviticus 23 (nu vers 33-43) en Deuteronomium 16 (vers 13-15). In Leviticus 23 staat dat het feest moet beginnen op de 15e van de zevende maand – dus 5 dagen na Grote Verzoendag. Het duurt zeven dagen. Daarop worden diverse offers gebracht (vs. 37, zie ook Num. 29:12-40). De eerste dag is een rustdag. De achtste dag (feitelijk ná het feest) weer – met een bijzondere samenkomst en offers. Het volk moet speciale vruchten en takken verzamelen (vs. 40). Het is een eeuwige verordening, voor alle generaties, voor alle ingezetenen van Israël dat je dan in loofhutten moet wonen (vs. 41-42) om te blijven denken aan hoe het volk na de uittocht uit Egypte tot de intocht in Kanaän in hutten woonde. In het korte stukje in Deuteronomium staat nog twee keer wat ook in Leviticus al gezegd werd: je moet je verblijden. Het is ook een oogstfeest – na met name de druivenoogst.

Rabbijnse uitleg en uitwerking

Al met al niet heel veel regels voor de acht bijzondere dagen. Ook bij dit feest hebben de rabbijnen veel ingevuld en aangevuld –

Ds. A. Brons

ook al in de tijd van het Nieuwe Testament, waarin je sporen daarvan terug vindt. Jezus zelf heeft dit feest natuurlijk ook elk jaar gevierd. Zijn woorden over het water des levens (Joh. 7:37-39) en het licht der wereld (Joh. 8:12) sluiten aan bij een waterritueel dat bij het feest hoorde en bij hoe tijdens het feest de stad sterk verlicht werd, als een herinnering aan de vuurkolom. De rabbijnen hebben ook nadere regels gegeven voor het verzamelen van takken en een vrucht in een loelav. Iedereen zorgt voor een zo mooi mogelijke bundel, die meegenomen wordt naar de synagoge en waarmee bepaalde bewegingen worden gemaakt, onder andere bij het Hosanna (eigenlijk Hosjje'a na = 'breng toch heil!' Psalm 118:25).

Twee keer derde

Soekot is het derde pelgrimsfeesten (zie ook Ex. 23:16, 34:22). Na Pesach bij de eerste oogst, de gersteoogst, en Wekenfeest bij de tarweoogst komt Soekot bij de laatste oogst, de druivenoogst. Elk van die drie feesten kreeg ook een link naar de heilsgeschiedenis: de uittocht, de verbondssluiting en de woestijnreis. Pesach en Wekenfeest keren op de christelijke kalender terug als Pasen en Pinksteren. Het Loofhuttenfeest is verdwenen... Dat geldt ook voor de andere 'najaarsfeesten', waarbij Loofhuttenfeest ook derde in een rijtje is: na Nieuwjaar en tien dagen later Grote Verzoendag komt – dan nog weer vijf dagen later – het Loofhuttenfeest. Men begint bewust direct als de Verzoendag afgelopen is de loofhut te bouwen. Er is een directe verbinding tussen die twee. Als je kijkt naar wat er gebeurt, lijken ze mijlenver uit elkaar te

liggen. Op de Verzoendag wordt streng gevast, op Soekot volop geféést. Verzoendag is ingetogen, Soekot uitbundig. Op Verzoendag ga je als het ware geestelijk naar binnen in het heiligdom, op Soekot ga je naar buiten, genieten van het volle leven. Juist met die tegenstellingen horen ze bij elkaar: door de inkeer en verzoening bij Grote Verzoendag kan en moet Loofhuttenfeest vol vreugde zijn.

Loofhutten

De naam zegt het al: centraal staat de soeka, de loofhut. Een joods kinderliedje zegt: ‘Vier muurtjes en een dak van riet, meer is het niet, meer is het niet; ons huisje is zo gauw gebouwd, wat riet, wat spijkers en wat hout, en dat getimmerd aan elkaar, en kijk, dan is de soeka klaar!’ De vier ‘muurtjes’ zijn meestal van doek, of hooguit wat planken of platen. Het dak moet van natuurlijk materiaal zijn (riet, loof, palmtakken/-bladeren). Het moet zorgen voor meer schaduw dan zon in de hut, maar het moet wel openingen hebben. Je moet de hemel erdoorheen kunnen zien, en sterren in de nacht. De hut mag niet te stevig zijn. Hij is pas goed gebouwd, als hij tijdens een flinke storm bezwijkt.

Daarin woon je dan zeven dagen. Op zijn minst eet je daar en als het even kan zullen in elk geval de mannen er ook slapen. Een soort kamperen. Weg uit je huis met al z’n luxe, stevigheid en veiligheid, naar kwetsbaar leven waarin kou en regen je raken. Weg uit je comfort-zone, back to the basics. In alle afhankelijkheid. En dat N.B. als je de oogst binnen hebt als je ‘binnen bent’. Als je kunt denken ‘nu ben ik onder de pannen’ ga je naar buiten, onder een doorlatend dak. Je kunt rijk leven, maar kruipt in een armoedig hutje. En daarin moet je je dan verblijden! Wordt dat wat? Toch wel, juist wel. Waar je enerzijds gedenkt: zo was het leven van de vaders in de woestijn, wat hebben wij het dan nu veel beter! Door

even te beleven hoe het was (en hoe het is voor daklozen...) word je bepaald bij hoe rijk wij nu zijn. En anderzijds: waar je bedenkt en beleeft: we zijn en blijven kwetsbaar en afhankelijk. Ook al hebben we vaste huizen met dikke daken – onze zekerheid ligt niet daarin. Het dichte dak van een bungalow of burcht of bunker kan niet zo beschermen als de hemel, die je vanuit je hutje zo kunt zien. Wat is het goed als je bij de ‘stapjes terug’ daarop terugvalt. Als alle ‘gewone’ luxe en zekerheid van een huis – en het druk zijn met alles voor elkaar hebben – wegvalt, om plaats te maken voor het besef dat onze ware vreugde en vrede en zekerheid alleen in God ligt. In de loofhut kun je Psalm 4:8-9 beleven: ‘U hebt mij meer blijdschap in het hart gegeven dan ten tijde dat zij hun koren en hun nieuwe wijn in overvloed hadden. In vrede zal ik gaan liggen en weldra slapen, want U alleen, HEERE, doet mij veilig wonen.’ Dat is het tegenovergestelde van de houding van de rijke dwaas (Lukas 12:13-21). Overigens, zo simpel als het hutje is, het wordt van binnen wel mooi gemaakt met versieringen, fruit, kindertekeningen. De maaltijden zijn niet sober. Het beste servies en bestek wordt gebruikt. Ook al leef je in een schamel onderkomen, daarbinnen maak je er wel wat van. Met elkaar (Deut. 16:14) – en ook dat is een element van de vreugde: de soeka heeft een open dak en een open deur. Je komt bij elkaar binnen om te kijken wat er van de loofhut is gemaakt. En je geniet samen.

Lijnen naar het Nieuwe Testament

Het spreken over ons leven hier als ‘onze aardse tent’ ligt heel dicht bij waar het om gaat op Loofhuttenfeest. Het Griekse woord skènè (‘tent’) is de vertaling van het Hebreeuws soeka (loof-) hut. Het beeld komt voor in 2 Korinthiërs 5:1, ‘Wij weten immers dat, wanneer onze aardse woning, deze tent, afgebroken wordt, wij een

gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen.’ En in 2 Petrus 1:13-14, ‘En ik acht het juist, zolang ik in deze tent ben, u op te wekken door de herinnering hieraan, omdat ik weet dat het afbreken van mijn tent nu snel zal plaatsvinden...’ Daarbij spreekt ook nog een ander element van het denken aan de woestijnreis: we zijn nog onderweg. Je kunt ook een lijn trekken naar Johannes 1:14, ‘En het Woord is vlees geworden en heeft on-der ons gewoond...’ (eskènoson in een tent/skènè). In het Oude Testament was het al heel bij-zonder dat God en hoe God komt wonen bij de mensen: tussen alle hutten/tenten stond de Zijne. Op de sabbat tijdens het Loofhuttenfeest wordt Exodus 33:12-34:26 gelezen: de Here zelf moet – en wil – meegaan bij de reis door de woestijn. In dit verband is ook sprekend dat de tempel werd ingewijd tijdens het Loofhuttenfeest (1 Kon. 8:2, 2 Kron. 5:3). Dit alles is vervuld in hoe Jezus kwam wonen bij de mensen, in ons ‘vlees’ = in ‘onze aardse tent’, ons zo kwetsbare bestaan. Er wordt vanuit deze gedachte wel eens voor gepleit om de geboorte van de Heiland niet te vieren op 25 december – een tijdstip met heidense wortels – maar op of rond Soekot.

Loofhuttenfeest bij christenen

Hoe dan ook: wij zijn het Loofhuttenfeest (net als Grote Verzoendag) kwijtgeraakt. Er zijn christenen die het alsnog (zijn) gaan vieren. Door zelf een loofhut te bouwen – vaak in nauwe aansluiting met joodse manieren en gebruiken. Of door naar Jeruzalem te reizen om het daar samen te vieren met de duizenden christenen die het dan vieren met allerlei diensten, lezingen, en een optocht door Jeruzalem waarbij elk land zich presenteert met z’n eigen klederdracht of uitdossing. Er wordt vaak een link gelegd met Zacharia

14:16-19 – waarmee niet gezegd is dat dit de vervulling van die profetie is, maar eerder een zich uitstrekken daarnaar. Ondertussen is het de vraag of dit goede manieren zijn om op te pakken wat de kerk heeft laten vallen (en in bepaalde tijden zelfs ook aan tot bekering gekomen joden heeft verboden). Er liggen hier veel vragen die ver buiten de plek en het bestek van dit artikel zouden voeren. Ik heb er in elk geval zelf ook geen pasklaar antwoord op. Misschien is dat ook vooreerst het beste: dat het ons blijft bezighouden... En dat we uitzien naar het grote feest, de vervulling, als de tent van God bij de mensen zal zijn (vgl. Openb. 21: 3, vgl. ook 7:15).

Gespreksvragen

1. Wat spreekt u aan bij wat gezegd is over de joodse invulling van het Loofhuttenfeest?
2. Spreek door over de vraag: waar is het Loofhuttenfeest gebleven? (Wanneer beleven wij iets dergelijks? Kun je denken aan onze Dankdag?)
3. Kunt u verklaren dat je juist ‘in je hutje’ heel rijk en echt blij kunt zijn? Geldt dat ook als je je leven beleeft als in een ‘aardse tent’? En als daar wat aan gaat mankeren?
4. Bij het Loofhuttenfeest is het doen belangrijk, het beleven, voelen en aan den lijve er-varen. Niet alleen mentaal je verplaatsen in hoe het was, maar ook al doende. Wat zou zoiets voor ons kunnen betekenen? En voor onze kinderen?
5. Hoe kun je als christen vorm geven aan wat het Loofhuttenfeest ons bij wil brengen?

Kolossenzen, deel 2

Lezen: het Christus-lied, aansporing
(1:15-23)

Na voorbede en dankzegging volgt in vers 15-20 een lofprijzing op Christus. Mogelijk was dit een reeds bestaande belijdenis of lied dat bij de gemeente ook bekend was. Waar Paulus als Jood gewoon was om Jahwe, de Ene, alle aanbedding waard te achten, nu aanbidt Paulus Christus. En dit in zeer grote bewoordingen. Op zijn reis naar Damascus is Christus hem op een zeer heerlijke en indrukwekkende wijze verschenen. Vanuit die ervaring, en vanuit het bestuderen van de Schrift, heeft Paulus geleerd dat Christus het middelpunt van het geloof is, en alle aanbedding waard. De structuur van het lied is als volgt:

- ^{15a} Hij is het Beeld van de onzichtbare God,
^{15b} de Eerstgeborene van heel de schepping.
^{16a} Want door Hem zijn alle dingen
 geschapen
^{16b} die in de hemelen en die op
 de aarde zijn,
^{16c} die zichtbaar en die onzichtbaar
 zijn;
^{16d} tronen, heerschappijen,
^{16e} overheden of machten;
^{16f} alle dingen zijn door Hem en voor
 Hem geschapen.
- ^{17a} *En Hij is vóór alle dingen,*
^{17b} **en alle dingen bestaan tezamen
 door Hem.**
- ^{18a} *En Hij is het hoofd van het lichaam,
 namelijk van de gemeente,*
^{18b} Hij, Die het begin is,
^{18c} de Eerstgeborene uit de doden,
^{18d} opdat Hij in allen de Eerste zou zijn.

Ds. M. Bot

- ¹⁹ Want het heeft de Vader behaagd dat in
 Hem heel de volheid wonen zou,
^{20a} en dat Hij door Hem alle dingen met
 Zichzelf verzoenen zou,
^{20b} door vrede te maken door het bloed
 van Zijn kruis,
^{20c} zowel de dingen die op de aarde zijn
 als die in de hemelen zijn.

Het lied bestaat dus uit twee strofen, met een middengedeelte. In dat middengedeelte wijst de eerste regel terug naar vs. 15-16 en de laatste vooruit naar vs. 18b-20. De middelste zin vormt vervolgens het hart en middelpunt: 'Alle dingen bestaan tezamen door Hem'.

Vers 15 zet in met een belijdenis dat Jezus 'het beeld van de onzichtbare God' is (zie ook 2 Kor. 4:4b). Paulus grijpt hier terug op Genesis 1:26-27, waar van de mens gezegd wordt dat hij naar het beeld van God geschapen is. Zie immers ook Kol. 3:10, waar van de gelovige gezegd wordt dat deze vernieuwd wordt 'overeenkomstig het beeld van Hem die hem geschapen heeft'. Door de Geest geleid heeft Paulus de vrijmoedigheid om het volmaakte beeld van God niet op Adam, maar op Christus te betrekken. Een zelfde vrijmoedigheid heeft Paulus rond de oudtestamentische gedachte van de wijsheid. Deze wordt in bijvoorbeeld Prediker zo persoonlijk voorgesteld, dat Wijsheid daar soms al met een hoofdletter in onze vertaling is gekomen: die Wijsheid is Christus. Doordat in de vroeg-christelijke kerk de kracht en de betekenis van Christus sinds Hemelvaart en Pinksteren dus zo overweldigend werd ervaren, gaf dit

vrijmoedigheid om deze grootheid van Christus ook al in het Oude Testament terug te mogen vinden. Zo krijgen bijvoorbeeld Genesis 1:26-27 en Prediker een profetisch karakter.

Christus als de Scheppingsmiddelaar staat dus ook boven alle machten en krachten die in deze wereld werkzaam zijn. Dit betekent voor de christen in Kolosse, dat Christus dus ook verheven is boven alle verschillende (occulte) krachten die men proefde in de heidense afgoderij waarin men eerst geloofde. De machten van de wereld worden niet ontkend, maar gezien als onderworpen aan Christus. Vers 16d-e willen niet een exacte opsomming geven van hoe de geestelijke wereld nu is opgebouwd, maar somt de voor die tijd gangbare begrippen op, die wijzen op geestelijke machten en krachten, zoals werkzaam in het heidendom.

In de tweede strofe staan Christus en de gemeente centraal. Christus is het hoofd van de gemeente, zo stelt vers 18a kernachtig. Met de gemeente wordt niet alleen de gemeente van Kolosse bedoeld, maar de wereldkerk in geestelijke zin. De Kerk met een grote K, zoals wel eens gezegd wordt. Christus staat aan het begin van die gemeente. Christus is dus de eerste in de schepping (eerste strofe), alsook de eerste in de herschepping (tweede strofe). Christus is de tweede, de nieuwe Adam (Rom. 5:12-21; 1 Kor. 15:20-22). In Hem is er redding en behoud. Zoals bij een autofabriek een nieuw automodel van de lopende band kan komen, zo is Christus de Eerstgeborene uit de doden, de Eerste van een nieuw model, waarvan er dan nog velen zullen volgen: 'Opdat Hij in allen de eerste zou zijn'. Het beloofde verheerlijkte lichaam in de opstanding voor de gelovige, heeft dus al een eerste realisatie in Jezus gehad. Zo zeker als die opstanding is, zo

zeker zal ook de opstanding van de gelovigen zijn. De eerste stap in de vervulling van de heilsbelofte van de nieuwe schepping, is in Jezus verheerlijkte opstandingslichaam al werkelijkheid geworden.

Nu is Christus nog hoofd van de Kerk, bij de wederkomst zal heel de schepping volmaakt zijn, en zal God de Vader alles in allen zijn, als Christus zich dan ook zelf aan de Vader onderworpen zal hebben (1 Kor. 15:28). Dit wordt bedoeld met vers 20a: 'en dat Hij [God] door Hem [Jezus] alle dingen met Zichzelf verzoenen zou'. In de bredere context van Paulus' brieven is het duidelijk dat het hier niet om de leer van de alverzoening gaat. Het staat in de context van bijv. Ro-meinen 8:18-24, waar Paulus schrijft over het zuchten en kreunen van de hele schepping, 'in de hoop dat ook de schepping zelf zal bevrijd worden van de slavernij van het verderf, om te komen tot de vrijheid van de heerlijkheid van de kinderen van God' (vs. 21).

In vers 21-23 betreft Paulus de gemeente van Kolosse in deze daad en betekenis van Christus, door het werkwoord 'verzoenen' van vers 20a weer op te pakken in vers 21. De christenen in Kolosse mogen zich onderdeel weten van de geestelijke wereldkerk. Dit is een bemoediging voor de gelovigen, maar bevat gelijk ook een aansporing, als Paulus vervolgt: 'als u tenminste in het geloof blijft, gefundeerd en vast, en u niet laat afbrengen van de hoop van het Evangelie' (vers 23a). Dat patroon is in veel van Paulus brieven terug te ontdekken: de gemeentes opbouwen door bemoediging en aansporing.

Gespreksvragen

1. Voor Paulus is Christus het middelpunt van het geloof. Zijn persoonlijke bekering speelde daarin een belangrijke rol, maar ook het bestuderen van de Schrift. Hoe is dit bij u?
2. Vanuit de geloofsbeleving geloofden de eerste Christenen dat zij vrijmoedig Christus mochten teruglezen in het Oude Testament. Op welke punten herkent u dat, en op welke punten misschien niet of minder?
3. Vers 16 betekent: 'De machten van de wereld worden niet ontkend, maar gezien als onderworpen aan Christus'. Welke God-vijandige machten en krachten ervaart u in uw leven / omgeving? Ervaart u Christus' macht als sterker, in deze geestelijke strijd?
4. In het bijzonder in het occulte wordt de realiteit van 'tronen, heerschappijen, overheden of machten' duidelijk. Heeft u hier wel eens mee te maken (gehad)? Hoe kunt u hierin geestelijk sterk staan?
5. Op welke momenten ervaart u dat Christus het hoofd van de kerk is, en niet wij mensen?
6. Op welke momenten ervaart u dat u als gemeente deel mag uitmaken van een groter geheel: de wereldkerk?
7. Is bij u de prediking in de gemeente ook samen te vatten onder 'bemoediging en aansporing'? Staat uw hart er dan voor open om zowel bemoedigd als aangespoord te worden?

Boekbespreking

De Redder in nood

Over het wonder van Gods vergeving

dr. R.W. de Koeijer

Uitgeverij Groen

Schuld en vergeving zijn in onze tijd geen populaire begrippen. Toch horen ze bij het hart van het christelijk geloof. Ze raken immers de verhouding tussen god en mens én die tussen mensen onderling. In *De Redder in nood* onderzoekt dr. R.W. de Koeijer hoe de Bijbel en de kerkgeschiedenis over schuld en vergeving spreken. Aan de orde komt ook welke betekenis deze thema's hebben in de kerkdienst, het geloofsleven en de pastorale praktijk. Nergens zien we Gods hart duidelijker dan in de vergeving van schuld. Dit boekje is verschenen in de zgn. Artios-reeks. Dr. De Koeijer is momenteel Hervormd predikant in Waddinxveen.

A. Kok

De tijd gaat snel. Wanneer ik dit schrijf zitten we midden in de herfst. Wanneer u dit leest komen Advent en Kerst steeds dichterbij! De maand december is de maand die bij velen draait om het woord 'gezelligheid'. Het moet gezellig zijn, anders tel ik niet mee. Tegelijk denk ik aan hen die alleen zijn of iets verdrietigs hebben meegemaakt in hun leven. Juist in de maand december veroorzaakt dat een schrijnend gevoel. Een beter woord voor 'gezelligheid' is 'hartelijkheid'. Dat heeft te maken met ons hart.

Allereerst dient er een hartelijke betrokkenheid te zijn op de dienst van de Heere en de rijkdommen die Hij in Christus ons wil schenken. Laat er van daaruit een hartelijk omzien zijn naar elkaar. Deze hartelijkheid wensen we elkaar in de donkerste maand van het jaar toe.

In deze Saamwerker leest u de laatste schets van ds. A. Brons over de Joodse feesten. We zeggen ds. Brons hartelijk dank voor zijn bijdragen. In 2020 hoopt ds. C. Cornet uit Nieuw-Balinge een aantal Bijbelstudies te verzorgen over de profeet Amos. We zijn dankbaar voor zijn bereidwilligheid. Verder heeft ds. A.K. Wallet in de vorige Saamwerker, van september 2019, zijn bijdragen vanuit de BGD mogen afronden met het onderwerp 'De eschatologie'. Ja-renlang heeft hij voor ons blad een onderwerp uit de BGD mogen behandelen. De Heere gaf hem de lust en het inzicht om op zijn eigen wijze de toch wel moeilijke stof voor ons helderder te krijgen. Ds. Wallet: hartelijk dank voor uw betrokken inzet!

We mogen terugzien op een goede Bondsdag. Prof. Baars leverde ons veel stof aan voor overdenking. U kunt het nog rustig nalezen in ons blad. Zijn lezing wordt in twee gedeelten geplaatst. Tijdens de korte ledenvergadering werd, op voorstel van het bestuur, br. J.C. Westeneng benoemd tot erelid van de Mannenbond. Na 45 jaar trad hij terug als bestuurslid. Wij danken hem hartelijk voor betrokken inzet voor de Mannenbond en wensen hem, samen met zijn vrouw en gezin, in alle opzichten toe wat er staat in Psalm 134: "De Heere zegene U uit Sion".

We wensen u allen persoonlijk en als vereniging de onmisbare zegen van de Heere toe.

Een hartelijke groet, namens het bestuur
A. Kok (secretaris)

Nog even extra aandacht voor:

- De website: www.mannenbond-cgk.nl
- Uiterste inleverdatum kopij voor De Saamwerker nummer 1-2020: zaterdag 11 januari 2020.

Voor alle data geldt D.V.

DIENST VAN HET KONINKLIJK HUIS

De Weleerwaarde Heer
Ds. C.J. Droger, Voorzitter, en
de Heer A. Kok, Secretaris
Bond van Christelijke
Gereformeerde Mannenverenigingen
in Nederland
Regentesselaan 66
3905 GX VEENENDAAL

NO.
19/jbg

'S-GRAVENHAGE
15 oktober 2019

DOORKIESNUMMER
070-517 2303

LOCATIE
Paleis Noordeinde

Zeer geachte Heer Droger,
Zeer geachte Heer Kok,

Graag bedank ik U voor de vriendelijke brief die Zijne
Majesteit de Koning van U mocht ontvangen ter gelegenheid van
de Bondsdag van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen
in Nederland op zondag 5 oktober jl.

De hartelijke woorden en wensen voor hem, zijn gezin en
zijn familie heeft de Koning zeer op prijs gesteld.

Ik hoop dat U kunt terugzien op een geslaagde Bondsdag.

Met gevoelens van de meeste hoogachting,

Drs. J.C. Snoek
Persoonlijk Adviseur van
Zijne Majesteit de Koning en
Hare Majesteit de Koningin

Geachte leden,

In het afgelopen verenigingsjaar mochten de volgende activiteiten van onze Mannenbond plaats vinden:

1. Ledenvergadering

Op 17 maart 2018 hielden we onze ledenvergadering in de Chr. Geref. Adventkerk te Baarn.

Ds. C.J. Droger, onze voorzitter, opende de vergadering met een meditatief woord over het lijden van Christus naar aanleiding van Psalm 69 vers 14 t/m 16. Verder geeft de voorzitter aan dan dat de Mannenbond in het jaar 2018 negentig jaar mag bestaan. Vervolgens werd het jaarverslag van de secretaris en de exploitatierekening van de penningmeester besproken. Het verslag van de kascontrolecommissie is positief. De vergadering is tevreden over het bondsblad 'De Saamwerker'.

Vervolgens worden de voorgestelde wijzigingen van de statuten en het huishoudelijk reglement besproken. Vanuit de leden worden er vragen gesteld. Artikel 7 handelt over de verkleining van het bestuur en de plaats van vertegenwoordigers vanuit de districten binnen het bestuur. Artikel 8 behelst het voorstel om de ledenvergadering m.i.v. 2019 te houden voorafgaand aan de Bondsdag. Van tevoren zal het jaarverslag van de secretaris en het overzicht van de financiën aan alle aangesloten verenigingen toegestuurd worden. De verenigingen kunnen ook van tevoren allen hun stembiljet invullen.

Met algemene stemmen neemt de vergadering de wijzigingsvoorstellen van het bestuur over. Na de pauze houdt de

voorzitter zijn lezing met als titel:

'Wat kunnen wij blijvend van de Reformatie leren?' Daarna volgt een boeiende bespreking. Br. A. Kok sloot de laatste ledenvergadering in Baarn af met het laten zingen van Psalm 32 vers 1 en 6 en dankgebed.

2. Bondsdag 2018

De Bondsdag werd op 13 oktober gehouden in de Chr. Geref. Kerk 'De Tabernakel' te Ede. Prof.dr. M.J. Kater sprak over het onderwerp: 'Het belijden van Dordt als stimulans voor de prediking'. De opening werd verzorgd door onze voorzitter. We mochten luisteren naar een goed referaat. De opkomst op deze dag viel wat tegen.

3. Mannenthemadagen

Dit is al jaren een gezamenlijk initiatief van de Herv. Geref. Mannenbond en onze Mannenbond. Er werd voor het eerst gewerkt met een jaarthema. Het thema voor 2018 was: 'stil zijn voor God'. De volgende Mannenthemadagen werden in 2018 gehouden: op 14 april in Tholen met als sprekers ds. A.D. Fokkema en ds. E. Gouda (Herv.); op 21 april in 't Harde met als sprekers ds. H. Korving en ds. W.J. Westland (Herv.); op 6 oktober in Veenendaal met als sprekers ds. L.A. den Butter en ds. M. Messemaker (Herv.); op 10 november in Ridderkerk/Oostendam met als sprekers ds. A.D. Fokkema en ds. W.J. Westland.

In 2019 is het thema: 'volharding' naar aanleiding van de Hebrëeënbrief. Op 9 maart 2019 werd in Woerden over dit thema gesproken door ds. M.K. de Wilde (Herv.) en ds. L.A. den Butter. Het aantal aanwezigen op deze dagen van ontmoeting en bezinning is gemiddeld 80 tot 100 personen.

4. Districtsvergaderingen

In 2019 werden er districtsvergaderingen gehouden in de regio Friesland, N-W Veluwe en Veenendaal.

5. De Saamwerker

De Saamwerker mocht regelmatig verschijnen. Er is een goede samenwerking met br. Veenema van 'drukkerij Holland' te Alphen aan de Rijn. We zijn dankbaar dat er telkens weer scribenten bereid gevonden worden om de Bijbelstudies te verzorgen.

6. De Website

Via de website wordt de publiciteit voor onze Mannenbond gezocht en aan de weg getimmerd. Belangrijk is om de website up-to-date te houden. Themadagen, districtsvergaderingen en de Bondsdag worden erop bekend gemaakt. Ook de jaargangen van De Saamwerker zijn digitaal te raadplegen. Br. A. Vierbergen uit Ede heeft, samen met een aantal bestuursleden, veel werk mogen doen om te komen tot een nieuwe website. Tevens heeft hij meegedacht om te komen tot een ander logo van de Mannenbond.

7. Contacten

Het Bondsbestuur vergaderde in 2018 drie keer. Inmiddels zijn er in 2019 ook al twee vergaderingen gehouden. Meestal vergaderen we in Veenendaal.

Er zijn ontmoetingen met de Mannenbond van de Gereformeerde Gemeenten, met de Hersteld Hervormde Mannenbond en de Hervormd Gereformeerde Mannenbond. We bezoeken elkaars Bondsdagen. Verder bezoeken we de ontmoetingsdagen van de Chr. Geref. vrouwen en de Geref. Bijbelbond. Br. H. Bokhorst heeft namens onze bond zitting in het project 'Opvoedingsondersteuning' binnen onze kerken.

8. Ledenbestand

We gedenken onze leden, die in de achterliggende periode zijn overleden en wensen hun nabestaanden de troost en genade van de Heere Jezus Christus toe. De vereniging van Schiedam is opgeheven. Het aantal leden van onze Mannenbond bedraagt ongeveer 350.

9. Tenslotte

Aan het einde van dit jaarverslag is het gepast om onze God te danken voor alles wat Hij ons als Mannenbond in de achterliggende ruim 90 jaar gegeven heeft. Ontmoeting en bezinning rond het Woord van God is zo'n rijke zegen. Daarom gaan we toch naar de Mannenvereniging? Met het doel om met elkaar te ontdekken wat de breedte, hoogte, lengte en diepte van de liefde van Christus is, opdat we vol worden van de volheid van God (Efeze 3 vers 18-19). Hebben we dat nodig? Ja, want bij ons is de leegte als het gaat om God, Zijn Woord en Zijn dienst. Dat is onze schuld, maar God wil die leegte volmaken met de liefde van Christus, uit pure genade. Het is een schuldige leegte, maar wonderlijk opgevuld door Zijn genadige volheid in Christus, onze enige Troost in leven en in sterven. Dát geloof in Christus werkt en versterkt Hij door de kracht van Zijn Woord en Geest, Die Heere is en levend maakt. Wat dat met ons doet? God geve door Zijn genade dat het dit met ons doet, wat er staat in Psalm 119 vers 84: Uw Woord kan mij, ofschoon ik alles mis, Door zijn smaak én hart én zinnen strelen.

A. Kok, secretaris
Zomer, 2019

Drie-enig God U zij al de eer! (deel 1)

Het verband tussen de gemeenschap met de drie-enige God en de eredienst bij John Owen

De inleiding van deze lezing heeft retorisch gezien geen enkele pretentie. Hierin wil ik namelijk alleen maar vertellen hoe we bij dit onderwerp gekomen zijn. Op 13 november vorig jaar vergadert de predikanten studiering 'Calvijn'. Als spreker is prof. dr. W. van Vlastuin uitgenodigd die het onderwerp: 'De gemeenschap met de drie-enige God bij John Owen' zal behandelen. In de loop van zijn lezing maakt hij een terloopse opmerking van deze strekking: 'Voor John Owen is de eredienst de plaats waar de gemeenschap met de drie-enige God wordt beleefd'. Die zin blijft bij enkele aanwezigen haken en komt terecht op de bestuursvergadering van de Mannenbond. De broeders zeggen: 'Ja, daar zouden we best wel eens wat meer van willen weten!'

Besloten wordt om dat onderwerp op deze bondsdag aan de orde te stellen. In eerste instantie wordt professor Van Vlastuin gevraagd om zijn terloopse zin te komen uitleggen, maar die is nu in de VS. De tweede keus valt op mij, waarschijnlijk omdat men zich herinnert dat ik ook wel eens iets over Owen en de Drie-eenheid gezegd en geschreven heb. Nu zou ik me voor kunnen stellen dat u ondanks deze uitleg toch nog met gefronste wenkbrauwen naar dit onderwerp blijft kijken en u afvraagt: 'Is dit niet te hoog gegrepen en hopeloos ingewikkeld?' Mogelijk denkt u hierbij aan de manier waarop John Owen bekend staat. Hij is bepaald niet de gemakkelijkste theoloog en zijn werk is ook nog moeilijk leesbaar.

Prof.dr. A. Baars

Lezing

Vervolgens: 'gemeenschap met God': kan je eigenlijk wel uitleggen wat dat is? Laat dat zich niet beter beleven dan bespreken? En om niet meer te noemen: het dogmatische begrip 'Drie-eenheid': is dat niet ontzaglijk diep en hoog, té hoog voor gewone mensen zoals u en ik? Kan je daar eigenlijk wel iets zinnigs over zeggen?

Ik geef toe dat het onderwerp van vanmorgen niet eenvoudig oogt en dat het zeker mogelijk is om er een ingewikkeld of hoogdravend verhaal van te maken. Maar dat is mijn bedoeling niet en het hoeft ook niet. Ik hoop namelijk echt duidelijk te maken dat het hier gaat om hele praktische geloofsvragen. Mag ik er een paar noemen? 'Wat is de betekenis van de leer van de Drie-eenheid voor de praktijk van het geloofsleven?' 'Wat betekent het om de verborgen omgang te kennen met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest?' 'Wat gebeurt er eigenlijk en wat beleven we in de eredienst?' Nu belof ik niet dat ik op al deze vragen een breed of afdoende antwoord zal geven. Dat is onmogelijk. Maar laten we maar gewoon beginnen met de vraag die in de ondertitel zit opgesloten: 'Hoe ziet John Owen het verband tussen de gemeenschap met de drie-enige God en de eredienst?'

Op welke manier gaan we op zoek naar een antwoord op deze vraag? Allereerst wil ik in enkele zinnen John Owen aan u voorstellen. Hierbij gaat het niet om een brede schets van zijn tijd of van zijn leven, want

dat zou alleen maar van het onderwerp afleiden. Maar we moeten natuurlijk wel weten over wie we het hebben. Bovendien geeft dit punt me ook gelegenheid om iets te zeggen over de achtergrond van Gemeenschap met God (Communion with God), het boek waarover het in deze lezing vooral gaat. Vervolgens hoop ik samen te vatten wat de boodschap is die Owen aan ons over wil brengen in dit belangrijke werk. In dit artikel kunnen we alleen aandacht schenken aan de gemeenschap met God de Vader. De gemeenschap met God de Zoon en de Heilige Geest moeten wachten tot een volgend artikel. Datzelfde geldt voor het laatste punt dat aan de orde moet komen: 'Wat is de visie van Owen op de eredienst en welk verband ziet hij tussen de beleving van de gemeenschap met God en de liturgie'.

1. John Owen en zijn boek

John Owen (1616-1683) is een van de bekendste puriteinse predikers en theologen uit de 17e eeuw, zo niet de allerbekendste. Nu is het puritanisme een stroming die zich in de 16e en 17e eeuw beijvert om de Kerk van Engeland te zuiveren van onschriftuurlijke en ongereformeerde smetten. Dat gebeurt aanvankelijk binnen het verband van de Anglicaanse Kerk, maar in de loop van de tijd komen veel puriteinen buiten deze kerk te staan en worden zij geboycot en vervolgd.

Wanneer John Owen opgroeit en jong predikant is, regeert Koning Karel I over Engeland (1625-1649) en onder zijn bewind nemen de vervolgingen toe. Door allerlei verwickelingen en na verschillende burgeroorlogen valt deze koning in ongenade en wordt in 1649 op beschuldiging van hoogverraad gearresteerd, veroordeeld en ter dood gebracht.

In de turbulente tijd die daarna ontstaat grijpt Oliver Cromwell (1599-1658), de

aanvoerder van het Engelse parlamentsleger de macht. Hij wordt de hoge beschermheer (Lord Protector) van Engeland, Schotland en Ierland en het Britse Rijk wordt een republiek. Nu geldt Cromwell als een omstreden figuur en dat is hij ook. Maar laten we niet vergeten dat hij de puriteinse overtuiging is toegegaan en ook op een bepaalde wijze een vroom man is. Onder zijn bewind genieten de puriteinen een tot dan toe ongekende godsdienstvrijheid. Deze tijd is ook een bloeitijd voor de hele puriteinse beweging en voor het geestelijk leven in Engeland.

John Owen raakt bevriend met Cromwell en wordt een van zijn legerpredikanten. In 1651 wordt hij deken van Christ Church in Oxford en in het jaar daarop benoemt Cromwell hem tot vicekanselier van de universiteit in deze stad.

Ondanks de bloei van de puriteinse prediking en vroomheid in deze periode, is Owen diep bezorgd over de geestelijke vervlakking en verwereldlijking in brede lagen van de bevolking. Hij treft die ook aan bij veel studenten in Oxford voor wie hij als deken van Christ Church met grote regelmaat het Woord bedient. Dat blijkt uit zijn preken uit deze periode. Zo houdt hij voor zijn studenten twee brede series diep ontdekkende preken, de ene over de verzoeken en de andere over de inwonende zonden in de gelovigen.

Maar het gebrek aan geestelijke waakzaamheid en aan doorleefde kennis van de verleidende kracht van de zonde is niet het enige dat Owen onrust geeft. Hij signaleert ook een ontstellend gebrek aan levende geloofsgemeenschap met Christus en aan de verborgen omgang met God. Daarom houdt hij in deze tijd met name voor zijn studenten ook een hele reeks preken over de gemeenschap met God.

De preken zijn uitgesproken in 1651 en Owen publiceert ze zes jaar later in een verhandeling. De grondstelling van dit boek is nogal vernieuwend en misschien wel revolutionair. Zij luidt namelijk dat gelovigen in het geloof afzonderlijk gemeenschap hebben met de drie Personen die in God zijn: met God de Vader in Zijn liefde, met God de Zoon in Zijn genade en met de Heilige Geest in Zijn troost.

Maar wat is het vernieuwende in deze these dan? Dat is in elk geval niet dat Owen een heel nieuwe opvatting op de leer van de Drie-eenheid huldigt. Zijn visie is op dit punt namelijk gewoon klassiek, in overeenstemming met de concilies van de Oude Kerk en de hoofdstroom van de Reformatie. Het nieuwe is ook niet dat Owen een verbinding legt tussen het dogma van de Drie-eenheid en de praktijk van het geloofsleven. Dat treffen we namelijk in beginsel ook al aan in de Oude Kerk en zeker bij de reformatoren en daarna. Zo legt de Heidelbergse Catechismus de leer van de Drie-eenheid in Zondag 8 eigenlijk niet echt uit, maar trekt meteen lijnen naar het leven en het geestelijke leven van de gelovigen.

Op de vraag hoe de twaalf artikelen van het Apostolicum worden ingedeeld, antwoordt de catechismus namelijk: 'In drie delen. Het eerste is van God de Vader en onze schepping. Het andere van God de Zoon en onze verlossing. Het derde van God de Heilige Geest en onze heiligmaking (= toepassing van het heil)' (Zond. 8; vr. 24 HC). Op een iets andere manier vinden we deze toespitsing van de leer van de Drie-eenheid op het geloofsleven in de Nederlandse Geloofsbelijdenis. In artikel 8 wordt de leer van de Drie-eenheid beleden en vervolgens komt in artikel 9 de vraag in de orde hoe wij dit weten dat God de Drie-enige is.

De belijdenis antwoordt daarop: 'Dit alles weten wij zowel uit de getuigenissen van de Heilige Schrift als uit Hun werkingen (d.w.z uit de werkingen van de drie Personen – AB) en voornamelijk die wij in ons gevoelen'. Deze lijn ontleent Guido de Brès, de opsteller van de Nederlandse Geloofsbelijdenis aan zijn leermeester Johannes Calvijn. Want ook de reformator van Genève benadrukt vanaf zijn vroege reformatorische geschriften dat wij weten dat God de Drie-enige is uit de Schrift en door de zekere ervaring van de vroomheid.

Wat ervaart 'het gelovige hart' dan van de werkingen van de drie-enige God? De Nederlandse Geloofsbelijdenis beantwoordt die vraag op een manier die nauw aansluit bij de Heidelbergse Catechismus. We lezen namelijk aan het einde van artikel 9: 'Voorts staan ook aan te merken de bijzondere ambten en werkingen van deze drie personen te onswaarts: de Vader is genaamd onze Schepper door Zijn kracht; de Zoon is onze Zaligmaker en Verlosser door Zijn bloed; de Heilige Geest is onze Heiligmaker door Zijn woning in onze harten'.

In het licht hiervan blijft de vraag dus wel dringen: 'Als de verbinding tussen de leer van de Drie-eenheid en de beleving van het geloof al lang voor Owen gelegd is en vast verankerd ligt in onze gereformeerde belijdenis, waarin bestaat het vernieuwende van zijn visie dan wél?' Die blijkt hierin te bestaan dat hij in dit boek wil laten zien dat de gelovigen afzonderlijk gemeenschap hebben met God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest.

Dat roept onmiddellijk een aantal andere vragen op die we bij dit werk kunnen stellen. Allereerst: wat bedoelt Owen precies? Wat is het eigene van de geestelijke relatie met

elk van de drie Personen? En vervolgens vragen we ons af: ‘Wat betekent deze visie voor de beleving van het heil en voor de groei in de genade?’

2. Gemeenschap met de drie-enige God

Met deze vragen in ons achterhoofd wenden we ons tot het werk van Owen over de gemeenschap met God. Zijn uitgangspunt kiest hij hier in woorden uit 1 Johannes 1:3 die door hem zo worden vertaald: ‘Waarlijk, onze gemeenschap is met de Vader, en met Zijn Zoon Jezus Christus’. Nu kan men tegen zijn beroep op deze tekst als bezwaar aanvoeren dat hier slechts twee Personen van de Drie-eenheid genoemd worden, namelijk de Vader en de Zoon. Dat is juist en daarom kunnen we uit deze tekst op zichzelf beschouwd ook niet rechtstreeks afleiden dat de gelovige gemeenschap heeft met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Maar als we deze woorden tegen de achtergrond van het geheel van het getuigenis van de Bijbel lezen, is het geoorloofd hier de Heilige Geest aan toe te voegen.

Owen gaat dan ook in het begin van zijn boek een keur aan Schriftgegevens langs die het volgende laten zien: in de eerste plaats dat God de Drie-enige is en vervolgens dat de gelovige gemeenschap heeft met God in het algemeen, met één van de drie Personen of ook wel met meerdere Personen in God. Zo komt hij tenslotte tot zijn stelling dat de gelovigen gemeenschap hebben met elk van de Personen van de drie-enige God. Tussen haakjes: deze kwestie doet denken aan de formulering van de zegengroet zoals die gewoonlijk aan het begin van onze kerkdiensten wordt uitgesproken. In zijn oervorm is deze groet ontleend aan de openingsgroet van de brieven van Paulus. Nu kent die weliswaar enige variaties, maar het meest vertrouwd is de formulering: ‘Genade zij u en vrede van God onze Vader

en de Heere Jezus Christus’ (Rom. 1:7; 1 Kor. 1:3; 2 Kor. 1:2 etc.). Ook hier worden alleen de Vader en de Zoon genoemd. Maar in het licht van het hele Schriftgetuigenis is het volstrekt verantwoord om deze formule trinitarisch uit te breiden: ‘Genade zij u en vrede van God de Vader, en van Jezus Christus, de Zoon en van de Heilige Geest’.

Een vraag die zich bij de woorden uit 1 Johannes 1:3 onmiddellijk opdringt, is deze: ‘Hoe legt Owen het woord ‘gemeenschap’ in deze tekst uit? Hij sluit zich aan bij een onderscheid dat al een tijd lang in de theologie gangbaar is, namelijk tussen ‘vereniging met God’ (Union with God) en ‘gemeenschap met God’ (Communion with God). De vereniging met God in Christus is het beginpunt van het geestelijke leven. In de wedergeboorte worden zondige mensen namelijk door het geloof met God in Christus verenigd en in Hem ingeplant. Die innerlijke band met God moet echter ook beleefd en beoefend worden. Dat gebeurt in de beleving van de gemeenschap met God: vanuit de vereniging met God in Christus schenkt de Heilige Geest ons een overvloed aan leven, genade, liefde en kracht en wij beantwoorden dat van onze kant in geloof, hoop, liefde, gehoorzaamheid en aanbidding. Laten we erop letten dat er in de doorleefde gemeenschap met God dus sprake is van een dubbele beweging. God schenkt Zichzelf weg in de volheid van Zijn genade en de gelovige beantwoordt dat in de hartelijke overgave van geloof en liefde. Letterlijk schrijft Owen in dit verband:

‘Onze gemeenschap met God bestaat hierin dat Hij Zichzelf aan ons meedeelt en ons antwoord daarop met datgene wat Hij van ons vereist en wat Hem aangenaam is. Deze gemeenschap vloeit voort uit die vereniging die wij in Christus Jezus met Hem hebben’.

Vanuit deze definitie maakt Owen vervolgens duidelijk wat hij precies bedoelt met de gemeenschap van de gelovigen met God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest. Hierbij volgt hij steeds hetzelfde patroon: eerst geeft hij weer wat de gelovigen van die bepaalde Persoon ontvangen. Vervolgens beschrijft hij op welke wijze het gelovige hart hierop reageert.

3. Gemeenschap met God de Vader

De bijzondere gave die gelovigen van God de Vader in de gemeenschap met Hem ontvangen, is Zijn liefde. Uiteraard spreekt de Schrift ook over de liefde van de Zoon van God, de Heere Jezus Christus, en over de liefde van de Heilige Geest die in onze harten wordt uitgestort. Maar in de Bijbel wordt toch wel heel in het bijzonder benadrukt dat het de liefde van de Vader is die wij door de Zoon en door de Heilige Geest ontvangen. Daarom zegt Owen dat wanneer de apostel Johannes betuigt dat God liefde is (1 Joh. 4:8), hij vooral bedoelt dat God de Vader liefde is. Hij onderbouwt dit door erop te wijzen dat we in de verzen na deze tekst lezen dat deze liefde ons bekend gemaakt is doordat God – en dat is hier onmiskenbaar God de Vader – Zijn Zoon in de wereld gezonden heeft (1 Joh. 4:9). Deze vaderlijke liefde is de eeuwige bron waaruit heel het heilswerk van de drie-enige God opkomt. Wij dienen daarbij wel te beseffen dat zij geopenbaard is in de Heere Jezus Christus en daarom alleen in Hem gekend en beleefd wordt. Buiten Christus kennen we God slechts als een verterend vuur en een eeuwige gloed bij wie niemand wonen kan (vgl. Jes. 33:14).

Als mensen in het algemeen zeggen dat zij geloven in een God van liefde zonder dat er sprake is van Christus, bedriegen zij zichzelf en spreken ze slechts enkele loze klanken uit het evangelie na zonder te beseffen waar

het hier werkelijk om gaat. Maar in Christus ontsluit God de volle rijkdom van de liefde van Zijn Vaderhart. Hiervan spreken vele kernteksten uit het Nieuwe Testament. We noemen er slechts enkele: ‘Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem Gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe’ (Joh. 3:16). ‘God bevestigt Zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren’ (Rom. 5:8). Dit is dan ook de reden dat Christus de liefde van Zijn Vader aan het hart van de Zijnen verklaart als Hij zegt: ‘De Vader Zelf heeft u lief’ (Joh. 16:27).

Dat dit zo met nadruk gesteld wordt, heeft een speciale reden. Owen wijst er namelijk op dat veel christenen – óók oprechte gelovigen! – een verkeerd beeld van God de Vader hebben. Hij duidt dat als volgt aan:

‘Christenen leven vaak met de grootste bekommering in hun hart als het gaat om de vraag welke gedachten de Vader over hen heeft. Zij zijn overtuigd van de Heere Jezus Christus en Zijn liefde, maar hun moeite ligt in de vraag: “Is de Vader hen gunstig gezind? Welke gevoelens leven over hen in Zijn hart? (...) Op dit punt kunnen gemakkelijk veel duistere en verontrustende gedachten bovenkomen. Slechts weinigen kunnen hun hart en verstand door het geloof tot deze hoogte brengen, dat zij zich met heel hun ziel verlaten op de liefde van de Vader. Zij leven onder dat niveau in het benauwende gebied van hoop en vrees, stormen en wolken. Dáár is alles vredig en rustig, maar zij weten niet hoe zij tot die hoogte kunnen komen’.

Wat zijn de oorzaken hiervan? Owen noemt er twee. Allereerst is hier sprake van de activiteit van de duivel die er steeds op uit is om ons een verkeerd beeld van God

voor te houden. Sinclair Ferguson, een van de beste kenners van het werk van Owen uit onze tijd spreekt in dit verband over ‘de theologie van de slang’ (serpent theology).

Owen wijst hier namelijk op de geschiedenis van de zondeval. Daarin stelt de slag allereerst de waarachtigheid van het Woord van God ter discussie: ‘Is het ook dat God gezegd heeft?’ (Gen. 3:1). Maar daarachter ligt de satanische bedoeling om bij Eva een volstrekt verwrongen beeld van God op te roepen. Als Schepper heeft God Zich namelijk aan haar en Adam bekend gemaakt als de vrijevige, liefdevolle Vader. De hele overvloed van alle vruchten van het paradijs staat tot hun beschikking. Slechts van één boom mogen zij niet eten om hun liefde tot God en hun gehoorzaamheid aan Hem op de proef te stellen. Satan draait dat radicaal om als hij Eva influistert: ‘Heeft God niet gezegd dat u van geen enkele boom van deze hof mag eten?’ ‘Bedreigt Hij u niet met de dood, terwijl daar absoluut geen grond voor is?’ Zo plant hij harde gedachten over God in het hart van Eva: Hij is geen liefdevolle Vader, maar een hardvochtige tiran die jullie niets gunt en de dood wil laten sterven! En op diezelfde manier is satan nog steeds bezig. Hij is er voortdurend op uit om Gods kinderen te laten geloven: de Vader heeft jullie niet echt lief. Hij ontnemt jullie alle vreugde, legt jullie leven aan banden, tuchtigt en straft jullie, in één woord: Hij is een harde Heerser. Vervolgens komt daar nog bij de macht van ongelof en kleingelof. Owen schrijft in dit verband:

‘Dit is de wil van God, dat men hem altijd zou beschouwen als welwillend, vriendelijk, teder, liefdevol en dat Hij onveranderlijk zo is. Dat is Hij in het bijzonder als de Vader, als de grote Bron en Fontein van alle genade-gaven en vruchten van liefde. Dit is het ook

wat Christus kwam openbaren: dat God Vader is (Joh. 1:18). Die naam heeft Hij geopenbaard aan hen die Hem uit de wereld gegeven zijn (Joh. 17:6). En hierheen is het dat Hij Zelf ons daadwerkelijk leidt, omdat Hij de enige weg is om tot God als Vader te gaan (Joh. 14:5, 6), dat wil zeggen: tot God als liefde. En door dat te doen, geeft Hij ons de rust die Hij belooft, want de liefde van de Vader is de enige rust van de ziel’.

Nu is het aan het ongelof eigen - en in mindere mate aan het kleingelof - om dit in twijfel te trekken en te weigeren dit in het gelof te aanvaarden. Hierdoor dwalen velen in onzekerheid rond en ontzeggen zichzelf de vastheid van het rusten in de liefde van God de Vader.

Wat is het middel tegen deze geestelijke kwaal? Owen wijst in dit verband op de reactie die Gods vaderlijke liefde bij ons wil oproepen. Die bestaat allereerst - en fundamenteel - in de gelovige aanvaarding van die liefde van God en vervolgens in de wederliefde tot Hem. Nu richt het gelof zich allereerst op Christus, maar door Hem klimt het op tot de Vader: Hij is immers de Weg, de Waarheid en het Leven en ‘niemand komt tot de Vader dan door Hem’ (Joh. 14:6). Dat betekent het volgende: wanneer wij toenemen en groeien in het gelof, gaan wij door Christus ook bewust delen in de liefde die vloeit uit het vaderhart van God. Owen zegt zelfs dat vergeleken met de liefde van de Vader de liefde van Christus de stroom is; het vaderhart van God is de eigenlijke oorsprong, de bron van de liefde.

Groeien in het gelof betekent dan ook dat wij in en door het gelof in Christus de liefde van de Vader ontdekken en daarin rust vinden. Ons gelof is echter - Bijbels gezien - ook ten nauwste verbonden met onze liefde tot God. Het gelof werkt immers

door de liefde (vgl. Gal 5:6). En op deze wederliefde tot God als antwoord op Zijn vaderlijke liefde, gaat Owen nog uitvoeriger in dan op het geloof. Hij onderscheidt daarin vier aspecten.

1. Allereerst: **rust**. De gelovige vindt de hoogste rust en vrede aan het vaderhart van God. Daar wijken de aanvechtingen van de boze; daar zwijgen de beschuldigingen van het geweten, daar hebben de gelovigen vrede met de weg die God met hen gaat; daar heerst tenslotte ook de heilige tevredenheid of vergenoeging waarover Paulus spreekt (Fil. 4:11; 1 Tim. 6:6, 8): 'het is mij goed wat mijn God mij beschikt'.

2. Vervolgens bestaat deze wederliefde in **vreugde**: vreugde in Gods verlossingswerk, vreugde in Zijn genadewerk; vreugde in Zijn scheppingswerk; vreugde in Zijn dienst.

3. In de derde plaats noemt Owen **eerbied**. Echte wederliefde is niet plat en zeker niet grof; zij is dooraderd en doorademd van diepe eerbied voor 'onze Vader Die in de hemelen is'. Dat houdt in dat wij dus ook niet op een aardse manier over Hem mogen denken (vgl. HC Zond. 46).

4. Tenslotte komt die wederliefde vooral ook uit in een **gehoorzaamheid** vol warmte en genegenheid. Wie God liefheeft, heeft immers ook Zijn geboden lief en die geboden zijn voor hem niet zwaar (1 Joh. 5:3). Dit is de kinderlijke liefde als antwoord op Gods vaderlijke liefde. Dit is wat de Bijbel bedoelt met de gemeenschap met God de Vader in liefde.

Vragen staat vrij

Ds. A.K. Wallet

Een lid van een MV vraagt: Onlangs preekte hier een ds.(ik noem geen naam) die preekte uit het Hooglied. Hij zei echt vanuit de tekst mooie en leerzame dingen, zeker ook voor de jeugd heel richtinggevend. Maar toch dacht ik: is dit nu alles? Moet het in het Hooglied ook niet of allereerst gaan over de liefde tussen God en Zijn volk. Zulke preken heb ik in het verleden nog wel gehoord. Kunt u daar iets over zeggen?

Een mooie vraag, want het is ook een actuele vraag. Het Hooglied is een belangrijk bijbelboek. Ook van dit boekje geldt wat we belijden in onze Ned, geloofsbelijdenis: al deze boeken ontvangen wij voor heilig en kanoniek, om ons geloof daarnaar te reguleren, daarop te gronden en daarmee te bevestigen.

Het Hooglied is wel getypeerd als het allermoeilijkste bijbelboek. Dat was het niet altijd. Tot aan de 18de eeuw kende men een eenduidige uitleg. Het Hooglied werd gezien als de verhouding tussen God en Zijn volk. Zo heeft het ook door Israël een plaats gekregen in de canon van het Oude Testament. In de Hebreeuwse Bijbel behoort het Hooglied met Ruth, Klaagliederen, Prediker en Esther tot de vijf feestrollen die in de synagoge op de grote feesten gelezen worden. Het Hooglied wordt gelezen op de achtste dag van het Paasfeest, waarop de uittocht uit Egypte wordt gevierd. God de HEERE heeft Zijn volk (bruid) verlost.

De Christelijke kerk heeft er in gezien de liefde van Christus tot Zijn bruidskerk.

Men beleed daarbij dat het Hooglied een religieus boek was, dat in deze vorm, de geschiedenis van Israël van de uittocht uit Egypte tot de volle verlossing door de Messias, weergaf. (Synode van Jamnia, 90 tot 100 na Christus). In de Statenvertaling staat in de inleiding dat het Hooglied inhoudt een gesprek tussen Christus als Bruidegom met Zijn Kerk als bruid onder het voorbeeld van Salomo en zijn bruid. Die mening is ook de HSV toegedaan, volgens haar inleiding op het Hooglied, en ook de hoofdletters worden in de vertaling gebruikt op de relevante plaatsen. Maar in de verklaring komt dat verder te weinig uit.

Je kunt zeggen dat er twee lijnen lopen in het Hooglied. Het gaat over de liefde van man en vrouw, die op een heel mooie en zuivere manier wordt beschreven. Ik hoorde van een leraar op een middelbare school die eerst in de klas een song had laten horen over liefde vanuit de populaire wereld en daarna las hij uit het Hooglied een gedeelte. Wat een verschil en veel mooier. Maar er is nog een lijn in het Hooglied: ik mag wel zeggen de hoofdlijn en die is die van de verhouding van Christus en Zijn bruidskerk. Ik zei: dit is de hoofdlijn, want het huwelijksleven dient haar waarde en beleving te ontvangen vanuit die liefde van Christus tot Zijn bruid. Iemand die hierover een zeer goed boekje heeft geschreven is prof. L.H. van der Meiden, getiteld: Het Hooglied.

Hij schrijft in zijn voorwoord: getracht is, in het licht van Efeze 5:22-33 de inhoud van het Hooglied, voor heel het leven open te

leggen. Dus de beide lijnen. Maar wel het geestelijke huwelijk als de hoofdlijn, waaraan het aardse huwelijk zich heeft te spiegelen en te normeren.

Hij schrijft: De Bijbel heeft tot inhoud niet een verhaal zonder meer. De Bijbel is het heerlijke geïnspireerde Boek der bijzondere Godsopenbaring. God openbaart Zich in Zijn grote liefde, in Christus voor zondaren. Die openbaring spreekt altijd van het wonder der genade. En dit geldt ook ten volle van het Hooglied (blz 41). In het geestelijke leven zoals die in het Hooglied tot uitdrukking komt, mag het echte bevindelijke leven gaan opbloeien. Waar deze toon ontbreekt verschaalt het leven uit en met Christus.

Ik las een preek van Prof. Kremer over Hooglied 2:14. Daarin spreekt hij uitsluitend over de hoofdlijn.

Het thema en de aandachtspunten spreken hierin duidelijke taal. Ik geef ze even door. De lokroep van de Heere tot Zijn bruid.

1. De naam, waarmee Hij haar roept.
2. De plaats waar zij die roep hoort
3. De weg die Hij haar wijst.

Duidelijker kan niet gezegd worden hoe onze vroegere voorgangers over het Hooglied gesproken hebben. Naast het aardse liefdesleven, vooral het geestelijke huwelijksleven.

Nog een zin uit deze voorbereidingspreek van Prof. Kremer: “Zeker, de Heere, verwacht alle bondelingen aan Zijn tafel, maar Hij verwacht ze er op een wijze, die van waarheid in het binnenste getuigt”.

Ook het onderscheidend element vanuit de prediking uit het Hooglied ontbrak niet. Conclusie: De beide lijnen dienen in een preek over het Hooglied aan de orde te komen met die van Christus en Zijn bruid als hoofdlijn.

Ik kan u zeggen dat juist omdat het Hooglied gezien werd als de verhouding tussen God en Zijn volk is het als bijbelboek opgenomen in de canon. Op het Joodse Paasfeest wordt dan ook het Hooglied gelezen. Men denkt daarbij aan de HEERE, als de bruidegom, Die Israël als Zijn bruid verklaart.

Ik ben de HEERE uw God.

A.K. Wallet

Foto's Bondsdag 2019

Foto's Niek Stam

